

S. DAUKANTO PASTABOS DĖL G. NESELMANO ŽODYNO

J. KRUOPAS

Kalbant apie S. Daukanto leksikografinius darbus, buvo minėta, kad jis naudojo G. Neselmano „Wörterbuch der litthauischen Sprache“ (1851) ir prirašė keliasdešimt puslapių pastabų dėl atskirų Neselmano žodžių¹. Šios gausios pastabos yra įdomus šaltinis lietuvių literatūrinės kalbos leksikos raidai tyrinėti, todėl, pateikęs jų pradžia (1—4 p.) „Lietuvių kalbotyros klausimų“ IV t.², čia skelbiamos likusios (5—36 p.).

[5] Pałas, sztuka albo kawał płutna dwiju / trijų paľų pakłoti / Susti, wajkas susas, miegų nor / sųsties bydz markotnym / Pųszkas, pencherzyk wodnisti narenku lub na ciele / pųszkųti apipuszką papuszką rąką / Popute issimetia na rękach lub nogach / Papautas, mozole na rękach lub nogach / Dúnkepis / Szaszas skorupa krostu / Mitukas Czaprak / Stute gręgel stutes musztę / Riauszis / kruwajnis / Kramas pl. Kramaj zły park / żydas nukramis / Kramųtas nukramti oparszywic / Krame głowa gadziny / Dederwine liszaj / Strazdanotas piegowaty / kipersųti czwał jechać / Pakirda wajkaj / ... piderme [Pirmoji žodžio raidė neįskaitoma; gal — priderme] / erzinti wajkej mergas, erzén / urdieti, szų urd / Kresnas / spirgas, resztki wytopionego / nuwiesti alus nuwiesis / kedenti wilnas / Pateménkas [antroji žodžio raidė neaiški — panaši į a ir o] / ermas monstrum / ermųties monstra robic / Podis jajko / Podielis / Sųsis, arklys nusųsa nusųsis / Susti / Gelžgalis stare želazo / Kiriejus / Plienas / Gejszis / Skarda / Gelambie / Pawilne / Bukti atbuka kirwis / Bukis / Krumszlys / Lekis przed / Pikczyūs / Itartie podejrzenie itaremas podejrzenia / Itarti, mieć podejrze / imajszyti chleb zamieszać / imajszimas / iszmajszyti / sumajszyti / Pamajszyti / Pagires / pagirioti / Walktis vos gnoju / Siebirze / Bruksztie / iszwepti / kłuksznis / skrešti, zbrudniec / suskrešti, murzskinej suskrenda / Bręsti dorzejwać / Brinsti usichać / np žiame nubrinda pradieja žiame brinsti / Błaczioti ugnis błaczio / Blijkterieti / Twaskieti ugnis twask z wielkiem płomieniem / Bubnoti ugnis bubno / Spejgas mrož / Spejgųti mrozić spejgųta žiema / Spiginti spigin bardzo marznie / Žildinti pieną / Žildyti / Žildinej sųžila pienas / Rieszutauti / obuľauti / ūgaunti / grybauti / grybinieti / obelinas / Grusznas / Sliwinas / awietynas / Serbentynas / miszyti kartas / miszynys / Aszoklynas [Užbraukta: Kugis] Pakuge / Brądis / grybinieti / [6] spragis raz otwor płocie drugi raz gasięnica / sprenkti, sprankstyti spragi užsprankstyti / ardimas atwór tworój skeltinie] / atardyti wypruć plot / ardaj, arkilaj / Dauba osieć / P. Nesel. kaž. pisa seli Saliklynas niewiem dla czego / stijgaras na liscie tobaki lub inych, u gęsiąt młodych / dyglys kolic / dygterieti dygiati / prasiľuksztı, žiedas jau prasiľukszta / ľuksztyties žiedas ľuksztos / iżyti pupas žirnius / ižinas / Rieszutų kiawalaj / rupesnisnie rupestis / Agłas przykry grubijanski / Skiemų, pl. Skiemins / Adwerniszkej / Adwerniszka kaľba / Rukszła maszczka / Rukszłotas wejdas / Rukszłoti / Żambas poľa / Kastynys rodzaj masła / Kùkole, smark z nosa / Aszminys ostrze / Parugas sirawatka / Pasukas. maslanka / Kerna naczynie w którem masło biją / Kernoti, ganić psuć / Dwidugne naczynie / Apsalti usipiać / Staduris człowiek

¹ Žr. J. Kruopas, S. Daukanto leksikografiniai darbai, „Lietuvių kalbotyros klausimai“, t. 4, Vilnius, 1961, p. 301—317.

² Žr. ten pat.

nieokrzesany / Kogalwej / Kogalwes / Kruczkas / Adatyniczia / Agūninas agūningas / Akas žemaj-tisze, / eketys / adatas bulis ne akis / Knospe nie in auge, znaczy pumpuras / nie ant akiu pazinti, lecz nu akiu pazinti, ant akiu nupulti na oczy zachorować / Aklej nie tylko Bremze, lecz akle znaczy ślepa pokrzywa / Lielis nocny kruk, nie aklasis warnas / Anksztumas ciasnota u Zmudzi znaczy, gedrückte Sztime winseldes hundes / iszparpti kaklas iszparpis / Ant antaj, tam, u Zmud. auch den noch, nikts destoweniger / Anksztauti, ąksztūti, bites anksztū, zwiadi pczuł opatrują miejsca / Anksztara, nie aksztira / Ańsa, handgrif / Gajgalas / Antrinikaj, znaczy drugiego czoła zboże / Akminynas miejsce gdzie wiele kamienie jest / stiegaras, akstinas piora wychodzące / akstyniczia, miejsca gdzie akstys są złożone / Aktowas nie aktawa jak u Neselmana 8 dzien po fescie / akwata, zamiast ukata / akwatus, linksmas / aladzios, plincej, Žemajtiskaj po rusku oladi / [7] Nūwolas, a, Keilförmig (Sz) / Wocziotas, a, mit Geschwüren behaftet / T / Tadū, daher, also (Sz) / Talorus, aus, m. ein Thaler (Sz) / Suraszimas vejkalū tapusiū metose (Sz) / Tapalas, o, m. (3) Papel / Tarma, os, f. Rede (3) / Tarme, es, f. dass (3) / Nutartinnes kningas, eine Schmähschrift (3) / Patarle Sprüch-wort (3) / Prėsztarninkas Wiedersacher (3) / Tarpintojis, o, m. der Häscher, Gerichtsdiener (S) / Taworus daryti, ein Lager aufschlagen (S), Taworelis, o, m, ein Zelt (3) / Taworine, es, f. ein Kram-laden (3) / Aptaisalas, o, m. Teppich, ein vorhang (S3) / Kortyna / Taizkuis, i (?) ansenlich, stat-lich, (3) / Okazaly / Tau (3) / Tauszkakojis, klapperfüssig (3) / klaponogi / in 3 aber findet man doch Te / Itakas, o, m, Mündung flusses (3) / Telinga karwe eine tragende Kuh (3) / Teletina os m Kalbfleisch (3) / Apsitelinu, inau, isu Kalben (3) / Patekte (3) / Terliczia ein irdenes Becken (3) / eine Reibenapf / Terp für Tarp (3) / Nuteru ertragen, erhalten nich loslassen / Tiešū kningas, Gerich-sakten / (3) / Tiesas numanās ein Rechtskündiger (3) / Tėsus waraftig recht (3) / Tėsadaris der Richter (3) / Užtėstuwe, eine Bettdecke (3) / Tetiwa die Sehne, cięciwa (3) / ukelis, nutruka /

[9] Da inseperable präposition, niema takiej prepozycji w Litewskim języku, P. Nesselman jest to polskie do wprowadzone u prusakow, u nas zastępuje prie, nu, zamiast da. / Wyras dabinu jest także s polskiego zdobię ozdobię, u nas jest gražinu, ipūszi, pūszties a u Prusakow dabinties. / Da-boju pilnuję, dabok žūsus, awys, strzelcy mówią pospolicie, dabok tu szmotū iszejs wilkas. ztąd wyras daba, znaczy pilnowanie, czego, zwyczaj u Litwinow i Latyszow. / U nas nie daglas, daglūs daglis, lecz deglas deglus, deglis. / Dagūs, nie ungenaue aussprache für dajgūs padajgas, dygus; lecz dagus znaczy palny co się prętko zapala. / Nie dakaniju verantworten; lecz dakanoju patraszę np. wanagas wisztą sudakanojo. / Ne dakas; lecz takas, sawo takū ejti, do dzis dnia przysłowie. / Nie dakotas ein dukaten, unas raudonasis albowiem ani dakotas ani dukatas u nas nierozumieją. / Zamiast daktaras, mówią gyditojas, wajstytojas / u Nesel. Padalgė u nas Pradalge / nie dalinū; lecz dalijū, dziele, nie dalinūs, lecz dalijūs dziele się, / nie donis lecz dūnis, dań, czynsz. / Nie žuvys iszdaryti; lecz eželus [erzelus] arba kujlus, tekis iszdaryti zamiast iszromyti. / Padaryste, neda-ryste, takiego wyrazu ani Zmudzkiem ani Litewskim nieznajdujesię. / Perdarau ∨ Pardau znaczy przeddziewam, nie umarbeiten. Susidarau, znaczy odzień się kilka odzienie itak mówią susidaryk gėraj, kad nesuszaltumi, / ne smarstwas; lecz smalkswas, / między tym darbūjūs, zajmują się czymkol-wiek opuscił / Nie darga, lecz dargana mowi się zła pogoda. [10]. Uždirbimas der Verdienst, už jest jeszcze Uždarbe, zarobek, uždirbimas, bardziej stosuje się do jakiego ogrodzenia, zagrodzenia jakiego np ar tejp rejkieja awims garda uždirbti, — najczęściej mowi się zamiast užtajsyti. Apsi-dirbti znaczy że skonczyliś — my wszystkie roboty polowe, siano wykosiliś my żyto ir jarzy-nę zebrałismy i żyto odsielismy znaczy apsiderbom. / Dawadas, u nas rieda pariedimas / u nas ne dažas lecz dąziwe farba, / u nas ne dążytojis; dąžiwinukas, dążyti, drugi raz znaczy swieci robić z łoju lub wosku: moczyć często w łoju mówią żwakes dążyti. / Padažas u nas znaczy kaszka rzadka pietlowej mąki w mliu słodkim ugotowana i suto masło; w którym moczą tę kaszkę z liżką, od wyrazu dążyti moczyć. / Nie dajgis, lecz dajgas, / dajgūs znaczy co kłkuję, a dygus, co koli, dygi erszkėtej. / nie dajlidiszkas, lecz dajlidinis. / Dajniczia, u nas miłżtuwe, daugėlis nie mēge, lecz to samo co tuli, / daugnora, ∨ daugnoris / dauba zna-czy wawoz, dūbe jama, / u nas nie dužėtas mówią, lecz szukietas, i tak szukietas dantis szukietas sklejniczia. / Dužis nie Bruch, lecz uderzenie / u nas ne deprūs, lecz vėbrūs bo-br. / Grosvater u nas mowi się boczius ne dėdas, proboczius pradziad, / ne dederwinas plechten; lecz dederwine liszaj, / nie pradiedas lecz probocziūs, / destis u nas zdarzenie przypadek, / dietu-was pl. waj (dietuway) u nas spaustuway. Nach 3em. Bgrābniš nie iszdiejimas; lecz lajdojimas. / Pasidieti znaczy nakącie u kogo mieszkać, wedu esau pasidiejusiu pas Pona Smuglecziu. [11] Dėdūk u nas Diewedūk, / degloju czy dagioju mi się zdaje to samo np. / Zakristijan mowi w kosciele da-giok zwakės, nie jedną swiece lecz wiele swic dąziok. / Degas u nas gajsras. / Degsnis u nas degie-

saj, u nas degsnis roslina potentilla tormentilla, / u nas ne Nedēnis unglücklich, lecz nelajmingas, / ne dēna, lecz dieni karwe, dieni kumele, / dēndēnu u nas bildinū. tōnen donnern, np Perkunije su-
 bildieja, tiltas bild waziūnt, / nie uždengte vorhang, lecz uzlaidine. / Pridaryste u nas takiego wyra-
 zu niema, bo to pochodzi od daryti np rejks deszras daryti / Nesuderme nie Empörung lecz niezgo-
 da, / Nie sudara lecz sądaras, zgoda [Toliau rankraštyje užbraukta: zawieszenie broni]. Derwa nie
 Kienhols, lecz smała np derwingas medis, smoliste drzewo. / Nie desētine, lecz deszimtine. / Nie
 desētkajs lecz deszimtimis. Nie desētkinykas, lecz deszimtinykas. Deszimts √ deszimtas nie indeclin,
 lecz znaczy dziesiąty. Nie deszimtina dalis, lecz deszimtoie dalis. Nie Dēszka, lecz minkytuwis. /
 Detsēkas takiego wyrazu niema. Nie diewajčiū garbinojimas, lecz Diewajčiū posiejimas. / Nie
 Deiwe, Gespenst, Nachtgeist, lecz Viele. / Diewieti znaczy nosić, używać odzienie. / Ne dewinos
 deszimtis, lecz dewines deszimtis. / Dewintines nie Frohnleich namsfest, lecz pamiątka po umar-
 tym 9 dnia po śmierci. / Deže tego u nas niema. / Nie dyba, lecz dybas ztād dybawoti cwiczyć u
 pėgierža. / Didziulis nie ein Grošße, lecz dumny piszny. / ztād didžiūtis, pysnić się, bydz dum-
 nym. / Nie didziauju, lecz didžiūjus. / Nie didzturis, lecz didzturtis. / Dyge, žuwis u nas pūkis; /
 Nie dygle, lecz dyglys znaczy koleć. / Padaigas u nas stiegaras. / Dygūs kolący, dygiejimas kole-
 nie nie Ekel, dygieli kolić. / Dyselis u nas grūžulas diszel. / Ne Dywas Wunder, lecz stebuklas
 ztād stebieties dziwić się. / Nie Dywžajslis, lecz moninykas, ztād monioju, udaje, zmyslam. / Nie
 dobē, lecz dūbe. / Nie dokuczoju, lecz szyžinu. / Nie doleris, lecz musztinis. / Nie dūtytas lecz do-
 winas u nas. / [12] Dūsnus, dosningas u nas znaczy freigebig, nie reich. własnie sam pozniej mówi,
 že dūsnumas Freigebigkeit / Nie dadūmi, lecz pridūmi. / Nudūmi nie beim Verkauf etwas anpre-
 sen; lecz otdaje -np nudūmi sawa dukterį už bajorą, už pilonį, песни nawet jest „tejp tolį žadieta,
 teip tolį nudūta dd. Nusidūmi nie sich stellen i sich verstellen, lecz trafić się zdarzyć się np tejp man
 nusidawia, tak mnie przytrafił się. / Padūtuwes takiego wyrazu niema, chyba może zastasować
 do areštanta, asz jam to jest urzędnikowi, padawiau i rankas, a Verlobungsschmaus Nudū-
 tuwes. / Nie iszpadūmi ausliefern lecz iszdūmi √ padūmi, iszpadūmi, takiego słowa niema. / Nie
 pardūtimas lecz pardawimas, takiego wyrazu pardūtimas niema. / Takže Pardūske, Pardūskej
 der verkauf takich wyrazow niema lecz są pardosas pl. pardosaj verkauf. / Nie pradūkas u nas,
 lecz pradotkas. / Sudūtuwes może bycz składka i to w liczbie pojedynczej sudūtuwe, nie verlobungs-
 schmaus. / Nie uždawimas verpachtung; lecz isznūmojimas. / Nie dūjej Daunen, Flaufedern;
 lecz pūkaj, / Dūninykas niejest właściwie Bäcker lecz dūnkėpis to jest Bäcker. / Dujoju właściwie
 znaczy drobnienki deszcz pada, ztād sam deszcz taki nazywasię wilkdujis, pospolicie w takin dzdziu
 wilcy rzną bydlęta. / Duka nie eine Thor, lecz szalenstwo, jak sam powiada dukti tollen, rasen.
 Dukas u nas niema. / Drugi raz dukas der üble Geruch u nas mówi się dwokimas, dwokti, znaczy
 smierdzieć. / Nie dukaunas, lecz dwasiszkas. / U nas nie duksas, lecz tuklas od tukti, ztād mówią
 sūtūkis. / Iszduktėre takiego wyrazu niema u nas augintine nazywa się Pflēgetochter; / Unas bulwes
 ne dule, unas dulis znaczy rodzaj gruszek wielk. / Nie uždudziū ein fundament legen; lecz pama-
 tauju od wyrazu pamatas fundament, albo mówią pamatus dedū swirnuj, griczej. / Nie dulkiti
 lecz dulkietī freg. wedle natury pić się, bo ciągle pilisį nejednotliwie. / [13] Dulkėna takiego
 wyrazu niema. Chyba dulkinas dulkina, dulkina dūna, znaczy apilony chleb. / U nas dūmū, dumti
 znaczy kiedy ryby łowią z siecią wrzcie więc jest pakriausza albo łozniak przy brzegu, więc nogą
 bryka w wodzie pod łozniak gdyby ryba wyskoczyła, jezeli tam jest, to u nas znaczy dūmū dumti, /
 drugi raz znaczy dumpleś dumti, miech naciskać, nie zas ich bin in dem Wahne u nas swajtietī
 znaczy, swajtietju ich bin in dem Wahne, / trzeci raz dumiu dumti, znaczy piasek nanosić
 np. upe abduimia smiltiemis lankas √ piewas. Uzduimia własnie zaniósł piaskiem stare
 koryto a nowe zrobiło. / Nie dungstu, lecz dungsnoju, stukam do dna. / Dunklauju, takiego
 wyrazu niema. / U nas szirdis sint ne dunda, u nas wielka mucha brzęcząc mówi dun
 dun, od dundietī, brzęczyć. / Durnas u nas mulkis. / Dur- nauju u nas mulkinū. / Gał-
 wadurejs unas kulwertinejs. / Dusas u nas dusulys ciężki kaszel. Dusu, dusietī ciężko
 kaszleć. / Dranaras u nas pranaras Maserholz. / Draska gėlžine Eisenschuppe u nas mówią
 plostakė. / Drąsa niema takiego wyrazu lecz drąsybe, śmiałość, odwaga. Nie drąstus, drastej,
 lecz drąsus, drąsej. / Nie drawis; lecz drewe barć. / U nas nie draubinū lecz wizginū, np szū ūde-
 gą wizgėn. / Padraubelis, padraubele u nas takich wyrazow niema, zdamisį iż to zrobiono z wyra-
 zow padraugelis, padraugele, od wyrazu draugas, drug z Ros. przyjacieli. / Drauczius, u nas rago-
 tine / Sudrausti, znaczy zgrazić. / Nie draugałas, lecz swetmoris, u nas także nie draugala, lecz
 swetmoterie, od tego słowo swetmoterauti. / Drėbeles u nas žlaugtāj. / Drebulė u nas apusze. Dre-
 bulynas unas Apuszrotas. / Draugėlie u nas znaczy krowi pomiot letni. / U nas nie Drėzle, lecz

grieze, dziergacz a Wachtel, u nas putpeleke, / Drieżoju nie glatt streichen, lecz w paski prowadzić takie jakie ma driežas, jaszczurka, ztąd paskowata tkanina nazywa się drizajnis, drizokas, jeżeli w kratki marginis. / Drejnelieju takie wyrażu niema. / Nie drybau [14] bojau, bosu, dryboti, lecz driebü, biau, siu, / driebti znaczy mokrą rzecz rzuć **np** driebiau szlapę sermiegą i szalę. / Drimbu, dribau, dribsiu, dribti, znaczy mokry śnieg wielkimi kawałami pada **np** szlapdraba drimb, kiaura diena szlapdraba driba, drugi raz znaczy bycz ciężkiem, bez władnym sam sobą **np** girtas driba i łową, albo chory chcąc iść lecz słaby, upadł na podłogę, ligonis ejdamas driba i aslą, toż samo kiedy człowiek bardzo seny, kiedy już sobą władać prawie niemoże, **np** tiewas nuwargis driba i łową. Z tego złożone słowa, sudribti, padribti, i tak mówią sudribis esù, padribis esu, to jest iż niemogę z sobą więcej władać, rozumiem odpoczynku potrzebuje. Także jest i zaimkowe słowo pasidriehti, jeżeli ktoś zmordowany gdzie padł tam i zasnął, drugi przechodzący widzi że nie na miejscu położył się mówi, o tas kami pasidriehtis? Ztąd także leżeć nazywa się dribstoti **np**. Gospodarz pyta się, kame Jonas? onska dribsa priszinykęs asłoj; arba dribsa po klewù po wobeli. / Jest jeszcze słowo częstotliwe drabstau, tiau, tysiu, drapstyti **np** rudini tekinej drabsta purwus ant ratù, i złożone sudrabstia, apdrabstia, nudrobstia, **np** drabužej nudrabstyti purwajs, albo sudrabstyti purwajs. Więc niehängen an etwas i nie herabhängen. Także nie można mówić debesis dryba, chyba kawał debesies nudriba, pospolicie u nas mówią kiedy w której stronie czarne chmury stoją, debesis niuksa. padribusos akys tiefende augen, nigdy się niemówi, lecz žlibas akys, rzeczownik žlibis, co ma ciekące oczy. Wszystkie jego złożone są fałszywie wyłożone jak po wyższych pierwiastkach łatwo dorozumieć się będziesz mogł. / Nie Drygere unas nażywasię tekorius, i słowo tekinti toczyć. / Nie Drigna ein hof um den Mond, lecz wogulys apei mienesj arba Ogulys. / Drigne nie to samo, lecz drigne pl. [dri]gnes roślina, co wariacją przyprawująca, u nas powszechnie znana, saka bene drigniù absijedis, czy nie blechotu objadł się, a u niego koło około księżycy, już i dalej bardzo mili się. / Nie driju, lecz [Užbraukta: dręsu] drensù, Neselman miejscami warijuje. / [15] Nie drowijūs, lecz drowiūs, / Druczkajo unas trisnoju, od triesti, trasioti, / slapdrugis u nas Szlapdrugis. / Drugis u nas pleszteke molyt, od słowa plesdieti czy plastieti bic skrzydłami, / Drumstas nie Bodensatz, lecz woda mętna, drumstas wandù. / Drunù, lecz trunù **np** sutruniejis drabuzis zgniła odzież, sutruniejusi drobne zgniłe płutno, właściwiej jest trunieju, naturalniej, bo nie od razu, lecz przez długi czas to się dzieje. Do drzew mowi się treshti, a do płucień wszelkich wilnianych i nicianych trunietti. / Nie sustowietti drutaj; sustoti drutaj ponieważ sustowietti, znaczy wiele gnoju zrobić **np** musù karwes sz meta daug mieszlù sustowieja, / u nas prócz drutas, mowię do okrągłej rzeczy, druktas, a, **np** drukti rūstaj, dukti kažilaj, druktas wołas, druktas žmogùs grubi człowiek, jeżeli jest brilowatość mowi się, storas muras, stora plita, storas stogas, stora siena, storas stiklas. / Drutine deszra u nas mowi się skrandis, nie maciek lecz żwacz. / u nas druktinù, grubym robię / Padwarija u nas kiemas. Padworie Ruski wyraz. / Nie dwasas lecz dwasia. / U nas nie dwasaaju, lecz dwiekūju odycham, dla tego widać wykręcają u nas zeby odrożnić od dwasioju, znaczy często zdychać **np** musù kiauless iszdwasioja, dwesu zdycham. / U nas nie atsidwiestu, lecz atsidwėsu, a częściej mówią dwasę atgaunu. / U nas neidwėsu, lecz ikwėpù mówią anhauchen. / U nas nie nudwestu, padwestu, lecz nudwėsu, padwėsu zdycham mówią / Dwajliju u nas znaczy dwa konie obok spętać, i mowi się i dwajlūs sudiejau arkłus, arba sudwajlijau. Jsزدwajliju znaczy razpętam, / u nas nie dwejte, lecz dwejiba mówą. / Nie dwejoksaj lecz mówią dwejokaj. / U nas nie dwinyš mówią, lecz dwinaš pl. bliźnięta, pojedynczej liczba niema dwinus pagimdias, wienas isz dwinù miria. [16] Jabym sądził, że dwigymis jest ermafrodita, nie mit zwej Gesichtern, kiedy u nas jest wyraz dwiwejdīs. / U nas dwylas nie znaczy Schwarzköpig, lecz ciemny karsztan. / Słowa Cypu, są i złożone, cypinu **np** kate pełę sūcypina, nūcypina, i to stoje się do psow, kotow i miszow, / szczurow do dzieci zas mówią u nas klykti, **np** kudikis klyk, jeżeli nieplaczy lecz z radości, to mówą klykauti, nelejsk wajka kad klykautu.

Cz

U nas mowi się ketwergas nie czetwergas / Czystas u nas grinas, także ketwirtas nie czetwirtas. / U nas mówią nie czaksznoju lecz czeksznoju **np** kiauless czekszno. / U nas czarnylas, lecz jūdylas. / U nas nie czarniste lecz żawietes Schwaže Kunst, / U nas nie Czarninykas lecz żawietinykas, Burtinykas. / U nas nie czartas, lecz Welinias, Welnias. / Nie czaudmi, czaudu, lecz mówią cziaudmi, cziaudu, czkam, / Cziaupaus właściwiej często usta otwiera niby chce mówić, i znowu wargi stuli, **np**. nekalb, tiktaj cziaupos. / Nie czauszkiju, lecz cziauszkù, u nas najczęściej mówią łaksztिंगala gied ne cziauszk, do innych płaszkow [-ptakow] śpiewających mówią cziauszk. / U nas mówią nej

cze, nej tin, nie nejcz nej te. / U nas mówią dając jaką rzecz, tie, albo sze tau. / Czebutis zdami się jest czebatis, albowiem objaśnia przysłowie man czebutis, tau dyglutis, mnie bucik, a ciebie bosik, mnie w butach nie koli a jemu bosemu koli, dla zrobienia kadencyi z czebatis zrobili czebutis, przynajmniej mnie się tak zdają. / [17] U nas nie Czczka ani Czyczka, lecz mówią Kąkorieżis, Tannenapfel. Także Częczka u nas kapocziūs, Hackmesser. / Czēdiju, u nas astankaj ļajkau. U nas Czēdieju znaczy lubię np cziediju kopustus, lubie kapustę, u nas drugi raz cziediju znaczy taupyti. / Czekas arklys u nas duļas arklys. / U nas nie czekis, lecz żyme mówią zeichen arba ženklas. / U nas Czeklis znaczy strojny, paczeklyti, postroić konia, ostrzyść jemu grzywa, spleść ogon, poczernić kopyta, i tak mówią czeklūs arklys strojny kon. / U nas nie Czekiju, lecz žimieju, arba ženklinu. / U nas nie Czēksztas lecz šiekšztas np wagi i šiekšzta idieti. / U nas nie Paczēlinu ergānžen, lecz papiļdau. / U nas nie Czeledinykas, u nas darbinykas. / U nas nie Czemerej, lecz czemeryczes mówią. / U nas nie Czēnē, lecz baras mówią. / U nas nie czēnawoju, lecz branginu. / Czēplyczē u nas Pirtis. / Czeraj, u nas mówią burtis, żawietis. / Czerasļas u nas czeresna, piningu czeresna. / U nas nie czerauju, lecz gromuļu. / U nas ģehrunġ, gromuļys. / U nas nie czerepaka, lecz ropuže, / U nas nie Czeresna Kirschen, lecz wieszne. / Czerka u nas taurele, taurie, albo stiklelis. / U nas nie czerpe Ofenkachel, lecz mówią pudine, a Dachziegel, nazywają stiegele. / Czerulnykas u nas kraulejds. / Czieszas u nas ļajkas. / Czesnis u nas pota arba gieryne. / Czēstis Ehre u nas gōda. / Czestingas u nas godingas. / Neczēstis u nas nelajma / Cziestnawoju, u nas wajszinu, raginu. / Czētra želt unas szietra. / U nas nie Czimpu stumpf werden, lecz szypu np atszypis peļlis. / U nas nie czynczibieraj Kranigs augen; kilczibierius. / Czyras Lietuwis u nas mówią tikras Lietuwis. / U na ne czytas, lecz [18] Cziukuras. / Czoļe u nas smaļos arba derwos wandu arba paderwes. / Czopju u nas Cziūpu, chwytam np jis jī nucziūpa, on go schwycit. / Czozinieju u nas mówią cziuzinieju, znaczy po rosie lub po dźdzu chodzę, ztąd nucziuzis zmokły, po rasas nucziuzis, w rosie zmokły, / Czōszke ważoti, u nas mówią blukā wilkti / Czudas u nas stebukļas. / Czudijūs sich wundern, u nas stebūs, / Nie czulba eine Droßel, lecz Cziubutis mówią, a cziulbieti znaczy śpiewać jak drożdź, Cziuba Cziubutis w pieśniach Litewskich często jest spominany. / Nie czulka, lecz u naz žekē mowi się. / Nie czulpju, saugen; lecz sulpū, žindu tylko do cycy odnosi się. / U nas nie czulpu lecz szwīpū mówią. / Czurksznoju nie saugen den Saft, lecz upalis √ upelis cziurkszno strumyk mrucząc z wolna płynie, ztąd kraujas cziurkszliū tek. / Czustas u nas burtis mówią nie czustas. / Czustininkas u nas mówią, žynys. / Nie Czustu, niesen, lecz u nas cziaudu. / Nie czaudau, dziau, dysu, dyti lecz cziaudu cziaudiau diesiu, cziaudieti. / U nas zamiast czui, czuy, pfui, mówią we np wekakas. / Czwelkis u nas winis, gēļzies winis, media winis. / Czwerijūs sich verstellen, u nas mówią pasimesti, np mulkiū pasimetis ateja / U nas nie czwoliju hoch achten; lecz mówią giru, arba godoju. / Nie dzaugiu, lecz džiaugūs wesele się, dziuginti znaczy bawić, / U na[s] nie Džōla, lecz puszka nie zawodnie od pauksz nazwana, czy püksz. / Nie [Dzauju] Dzowjau lecz dziaunu, dziowiau, dziausiu znaczy położyć, czy powiesić dla wyschnięcia. Dziustu schņe, dziutis, suchoty. Nie Dzuwa, lecz dziowa, susza. Dziowiniczia Maļdarre u nas Saliklinykas. / [19] Pamuszas, podszewka. / Nie pripampu, lecz pripamstu, bo jest verbum neutrum toż samo nie użpampu, lecz użpamstū Neutrum / Nie pantiju pfanden lecz użstatau, ne iszpantiju, lecz iszwadūju, ztąd wadas zakładnik, zastaw dla pewności. / Paldenikas na Zmudzi takiego wyrazu nie ma, u nas panedielis poniedziałek. / Także nie pampu ale pamstu. / Nie Gwoļta Gewalt, lecz warra mowi się waras szauksiu, wara, nekuszink, nawet w Gramatyce Milkiego znajdujesię ztąd słowo wartyi, gywulus wartyi, pędzić zmuszać ztąd także durū waras, parwaras. / Pakala Rücken na co to pakalas, to już jest w liczbie mnogiej 1-szy przypadek. / U nas nie Paliepe unter dem Dache; lecz pastogē. / Nie Paļocius; lecz rumas pospolicie mówią w mnogiej liczbie rumaj, np kas tie par rumaj co to za pałac. / Ne gwoļtiju, lecz iszžarginu. / Świeta prieja statiniu bażnicze, to jest że tak pełny był kościół że nie mogli ani klenczyć ani siedzieć, lecz tylko stać. [Išbraukta: Parugas; syrowatka u niego niema]. Raugieju odrygamsię. / Rūba u nas znaczy linia np rubā westi linię prowadzić przez pole lub las, wmierzeniu gruntów używany wyraz. / U nas nie Szwoklej; lecz Aszoklej porzeczeki. / Stembras unas Sitowie, co u nas w rzec rosną, a stimberis jest łodiga bez lisci w jesieni np [Užbraukta: notrinu] dilgelu wieni stinberej belika, ļapaj nuszaļa; albo bulbiū wieni stimberej belika ļapams nuszaļūs. / Stiebas znaczy łodiga, kiedy zielsko, żyje. – / Gaszūs strojny, elegant, gaszawoties stroić się. / Stoju, znaczy wstępować np stosiu i kunegus. / Pristoti, służbę przyjąć, np pri dajlidia pristojau, pri gaspadoriaus. / Rune, fok morski, Ne buvo nej ļajdiu – Kas belajdojis numirelius, nie było ani grzebacz, kto by grzebał umarłych. / [20] U niego tinu, niau, tinsiu, tinti aufschwellen drugi raz znaczy, tinu dalgj, splaszczam ostrze z młokiem, inaczej jeszcze nowi się, kapinti dalgj, / mysle biała kotka w bydle lēzy – mleko w oborze balta kate pij-

setipsa./Rukszloti, marszczki robić activum. Subs. rukszlas, zrobione marszczki. Z tąd runku starzeje, już maszczki dostaje neutrum. / Skiaute, drugi raz znaczy, okrajek sukna lub płutna **np** sermiega isz skiautiū susiuta, kėpure isz skiautiū pasiuta. / Sateklis czy santeklis, zbieg dwóch rzek. / U niego tylko Myžu, niema majzioti, **np** szū akmini apmajžioja, pelū apmajžiota dūna. / myžterieti, siknąc **np** wieną kartą kirstas myžteriejau. / Myžscioju, często myžinti, **np** numyžink kudikį. Mižoju, jau, siu, mižoti znaczy, młode lipy z kory odzierać dla łyki, drugi raz mižoti, toczyć robakami **np** kirmys sumižoja szunį padwiesusį, kiszki padwiesusį. / Mižas, znaczy kory lipowe z łyki odarte. Lyka ot-darta niemoczona nazywasie lunkaj moczona plauszas, / opuscił słowo, bajłauti, kuriogi asz baj-lauti turiu, u Dauksza, fol. 79 kogoż mam się lėkac się. / U Dauksza Pent, dzis apent, znowu, u Nes. niema. / Szwilpis Gil ptak, niema u Nes. / Papėntis, od brzegu bochona chleba pierwszy okroj-czyk, drugi raz papėntis opoika znaczy. / — Szratas, wielki kawal czegoś, **np** mesos szratas, mięsa kawał. / Szrūtas pl. szrūtaj, szrat do fuzyi, / Pakėlie dom gościny po drodze gdzie można zajechać podrużnemu **np** mes turem gėrą pakėlę. / Pakėlys Podkolano. / Rąszis √ Rūszis, orzechowka ptak rażna od Sajki [21] [Išbraukta: Mąksztinti, twardą rzecz; miększą robic, **np** odą mąksztinti, żirgą mąksztinti.] Dziowa jest formacya, **np** sergū choruje, sirginieju często choruje, sargaloju √ sargaj-loju kiedy niekiedy zapadam w chorobę, sirgterū sirgteriejau, riesiu, sirgterieti, krótko chorować, **np** kėles dienas pasirgteriejis ir miria, kilka dni pochorowawszy umarł. / Sarginu, chorego opatruję doglądam. / Miegpuwis, który ciągle spi. / miegūstas √ miegalotas schlāfrig [Išbraukta: tego niema u Niesel.]. Malone Pona Diewa to dar neprastoja, arba garbie Diewuj, kad jo dar neprazwel-gia. Ūks, miks, ni sioje, ni toje, √ ani be, ani me, prastoti opuscił, prāzwelgti toż samo. / Gajdigste o kurach, powinno bydz gajdgiste, lecz skrócono. / Žiulpis blizeruki, / aklis zupełnie ślepy, spitris cokolwiek widzi, lecz bardzo mało, ztąd słowo spitrinieti, chodźć jak ślipey. / žlibis, któremu oczy cięką; / wajdinteis jawić się / Auslinda, majowy żuk czyli chrząszcz / Łajdoju grzebię umarłego jeszcze pogański wyraz wedle owczesnego pojęcia jakby popuscili do nieba umarłego, bo kapłani ligusonyś mowili że widzą na koniu jadącego do Nieba, ztąd rzeczownik łajde pl. łajdes pogrzebacze pamiętny wyraz z powietrza morowego / u Nes. niema. Łapyne, jest zupa z liści, a łapine jest to, buda z drzewa lisciowego zrobiona, gdzie przedają piwo i wutkę w czasie jarmarku. / Paliepa choroba zanogcica. / Kulksznis jest kosteczko u stopy a kulnis jest obcas u Niesel. przeciwnie / powieki wokaj pl. blakstienaj ržesy u oczu, antakej brwi. / [22] Mažwajkis, człowiek który dzie-cinisię czyli mažas wajkas. / Niekdziugis, co głupstwem się bawi. / Mergwajkis benkart, tego u Nes-niema. / Nie pusmirkis, lecz pusmerkis pochodzi od mergti nie od mirtgi moczyć się wodzie, pusmir-kis znaczy półwymoczony **np** linaj pusmirkej. / Wajkis jest to samo co bernas parobek. **np** wajki sąm-dyti, nając parobka. / U Niesel. smaugu ir smogiu toż samo verfen, [Išbraukta: zaciąć] szleudern, smaugu zaczy duszę kogo, **np** mažne manį pasmaugia, ledwo co mnie nie zadusił, ztąd nusmaugti pasmaugti. / Nie sąsmoga √ sansmoga, Meerenge lecz marangė; to jest mares anga, ztąd Niemcy zrobili Nürungen między Krolewcyem a Memlem ponieważ przed 1304 rokiem to jest przed trzęsie-niem ziemi w tem miejscu wielu było otworow mares; lecz później poginęli, tem trzęsieniem. / Gaj-da nie Sānger; lecz głos dobry **np** Gajdys gėras gajdas, a Sānger znaczy giedotojas, Sāngerin Gie-dotoja. To jest nic najsmutniejszego u Nieselmana że on pierszy przypadek liczbie mnogiej rodzaju żeńskiego kładnie za osobny wyraz, niepamiętając nato że i w Prusiach dawniej 1-szy Przyp. w licz-bie mnogiej rodzaju żeńskiego na as konczy si nie na os jak teraz. Znalazłszy w słownikach lub w pismach zakonczone na as, sadził że to jest przypadek w liczbie pojedynczej rodzaju męskiego; lecz bardzo się pomilił, do dzisdnia mowią **np** tas gajdys tur gėrą gajdą, to ne rejek pjauti, albo, tos mer-gajtes arba tie wiraj tur gėras gajdas, jog tej gražej gied arba dajniū, albo tū mergajtiū yra gėras gaj-das, kad taip ilgaj gał giedoti. / Skėrsaj znaczy właściwie krzyż, z tąd skėrskiale znaczy krzyżowa dro-ga, to jest jedna drugą przeccina. Skėrsaj znaczy nakrzyż. / [23] Mace, u nas gale, galybe, **np** Diewa galybe. / Macnus, u nas galis, Macnumas u nas [Išbraukta: stiprus, **np** stipri worielka] stiprumas **np** kas tas stiprumas worielkas. / Macziju pomagam odnosio do lekarstw tylko **np** nie metyles nemaczi-ja, i pionul niepomogl. / Pamaczius u nas paszalpa. / Pamacznykas u nas pripadietojas, padietojas **np** padiek mums szieną pjauti. / Magaus u nas szirdis kūkcizio. Magoju u nas szelpu, padedu. / Magz-tas, u nas Mazgas. / Majėtnastis u nas Tiewiszke √ — weldieme, / Majeronaj u nas Mejronaj. / Ma-karis u nas Makaras cygański bizun a Grosse Stab u nas bruklys, czyli maczuga. / Makinu, Mekinu u nas Miknoju. Subst. Mikniūs. / Makna u nas kutaj pl. / Maknotas u nas Gaurūtas, plaukūtas, kudłotas szwabaldūtas. / Makszna u nas Maksztis. / Mildus u nas Diewabajmingas. / Nie Numal-doju, lecz numalduju. / Malczius ma bydz cukiernik, to juz lepiej Smalkezius, ponieważ łakotki smalkasnumaj. / Malniczia u nas w niektórych miescach patmała, niby pati mał, powszechnie mel-

nicze. / Malinys nie sztuk, lecz ta ilość zboża jaka jest naznaczona do zmlenia, **np** Gospodinia mówi „poras maliniū dar lika. / Wejmalunis, u nas Wieja patmała aba wieja melniczia. / Manau u nas pojmuję / Menu √ minu u nas minu, depcę, **np**, antminia żaltj, minioju žiamę, minu moli depcę glinę, minu linūs. / Menu u nas miniu pamietam, **np** kaj žmogus gał minieti, jak człowiek może pamiętać. / Miniejimas u nas znaczy wspomnienie, / Minietinas u nas wart wspomnienia / Minietojis ten co pamięta, / Minawoju u nas wspominam kogo. / Mislys u nas Mysle zagadka, / Menūs tego u nas niema, sich verstehen auf etwas, u nas mówisię parsimanyti / Nesiminās u nas nepar-simanūs. / Atmenu u nas przypominam, atmenūs czy atmenās, przypominający. / Atmana u nas minawone. / Atmena u nas żemsta **np** atmonysiu asz tau, oddam wet zawet tobie znaczy. / Mintu, u nas znaczy zapas zimowy konsumować co do życia, **np**: Szi meta prastaj mitau par wisa meta mešos neskoniejau arba nekasztawojau, / mitulis, roczniak. / [24] Apmaudą atgiežti √ atgižyti, złość zaspokoić. / Atmintinaj, u nas znaczy, że i napotym będzie pamiętać **np** kada plaksiau, tada plaksiau atmintinaj, ztąd atminsi gimtūję dieną./Jszmanau u nas poimuję, wynajduję, / Jszmanymas u nas pojęcie. / Iszmanūs, pojmujący. **np** Jszmania medzia puszkas dirpti. / Jszmintis, u nas mądrość. / Klug po niemiecku u nas buklūs roztropny. / Numanus sprawiedliwie einsichtig nazwano. / Nūmone u nas pojęcia, / numanau pojmuję, nenumanau niepojmuję, **np** ligonis nenusimana, chory już nie pojmuję / Sumanau u nas znaczy, umiem coś zrobić, **np** sumanau ratus dirbti, trobesius statyti, sumanus žmogus, znaczy człowiek pół majstra. / Užmanau u nas tego wyrazu niema. / Užmenu u nas užminu, zadekę **np** užminiau kibirkszti, zadeptałem iskře. / nie Ussimanimas, lecz issimanimas znaczy Erdichtung, Anschlag, **np** Nežinau, kažiką issimanía dirbti. / Mandalas u nas Migdołas. / Mandrus u nas Jszmintingas. / Mangalis u nas Magles arba koczi-one, koczioti u nas bieliznę wałkować ztąd wałek na którym bielizna nawinienta u nas nazywasię koczielas. / Mantelis u nas kiriejus. / U nas pl. nie Jures lecz Juras. Margas u nas margis miara ziemi. / Margimas Somersprossen u nas atželas, atwaszes, jeżeli nie na drzewach lecz z ziemi wyrastają. / Margaloju u nas mirgulūju znaczy oczy mnie pstre robią się; nie widzę dobrze, **np** mana akys mirgulū. / Margalawimas u nas mirgulawimas. / Pamarginu, pstro robie, / streifig machen znaczy drizinti, stref zna [znaczy] druže. / Matika u nas, łopeta. / Maczius, u nas do žiarna i do cieczy sajkas do dłygości mastas, arba ūlektis./Mažinykas u nas Mažutis, /Mazgas u nas węzeł no-dus. / Maskas u nas Maž kas, mało co, u nas jest słowo mozieties znaczy mało mieć czegoś. **np**. mo-žiūs dūnū. / Mažkalba u nas tego niema. / Pamaži u nas Pamažej. / Majtinu, utrzymywać przez zimę, sustentare, **np** Ar daug bandos majtini? rozumiesię par žiemą. / Pawargielis, podupadły / Atlyžti, zgniewu ochłonać. / [25] Jezeli mezgu więc powinno bydz mezgyczia, nie Mazgycze, także nie Mazgytuwe; lecz mezgтуwe. / Mazgoju marginius, płaunu kojās, trenku awys. / Mazginyš u nas nie Aufwaschwasser, lecz ta robota nazywasię mazginyš **np** man dar mazginyš nemazgotas. Mazginej pl. u nas stołowe naczynia. / Majgas u nas krajkas jeżeli tu się rozumie kupa wtedy u nas mowią kugis, žagas, / Majgau u nas tego niema, u nas mowią krauti kugi, krauti žaga. / Wiermajnis u nas atskalūnis / Majszas rowniez i u nas lecz niekiedy kulis z tąd kolyta. / Majszoju u nas musznoju. / Majsze nie jest to samo co Majszas. Majsze znaczy z [Išbraukta: wielkich] szerokich dwóch drabul szyta, do której siana napikają na trzy lub cztery dni dla pary koni w drogę jadąc, to się nazywa Majsze. / Majtinu u nas znaczy karmić **np** ar daug bandos maitini? pochodzi od Misti. subst. mitałas pokarm. / Mauda Sorge u nas niema. / Maudziu, u nas apmaudauju, w złości jestem. Apmaudas, złość, nie Sorge ani też Mühe. / Mauju streifen u nas maunu vel Mauju **np** maunu kepurę, mauk kėpurę nałoż czapkę, pamowia ant baslo kaukolę. Znaczy wskrość przejść **np** iszmowia par girę przeszedł prętko las, antmauk kajlinius włoż kozuch, parmowę ragotini, przebił piką. Užmow [a] u nas Rankiałka. / Maukiu u nas mauku wypijam jednym haustym **np** wisą ižbona iszmaukia ztąd małkas. / Mieklinu u nas mieklinūs przypatruję się. / Mikinu u nas Mikroju, / Mielas u nas Gypsas, / Mielas po rusku znaczy kreda. / Mielinas u nas Gros-blau znaczy a Blau žydras. / Mielyne, u nas znaczy siniak, a Mielene Blauberre, / Melus, u nas Blejwosas / Miemi Pamiemi, Pamiedmi u nas takich wyrazow niema: Mienauju u nas užsakyti zapowiedzieć, / Mienesininka [s] u nas niema. / Mente u nas Petiamente, Mente u nas łopatka drev-niana do kopania kartofli. / Bikszinti, zachęcać, zniewalać do czego. / Nie drowiūš, lesz dro-wiūš, żenuję się. / Durinu, idę bez celu. / Durinieti niby czegoś szukać. / Antsidurti, znaleźć znie-nadcka to, czego szukał. / [26] Zamiast tej Majsze, drudzy mają takiz wor tylko z powrazkow plec-iony grubych jak mały palec u ręki, takim sposobem pleciony jak sieć i nazywasię regstis. / Mantelis Kiriejus. / Menturre u nas menturis, czym kaszę mieszają. / Miera u nas Sajkas, sejkiet. / Mie-riš u nas cielus, vel. sykis siekti sięgać. / Mierininkas u nas pejlis. / Miernas u nas widutinis. / Mieri-

tojis u nas sejkietojis. / Merginūs, u nas erzinu. / Merkiu u nas Merku mocę mirkau często Merkiu mit den augen winken. / Zdami się nie Trimirka, lecz Primirka bo słowo primerkti susimerkstau u nas susimerku. / Mernas feücht u nas driegnas. / Merszi u nas merdieju albo mirsztu. / Messinin-kauju u nas niema. / Mestoju, u nas mastūju. / Miestwaldis u nas Pilėswiras / Pamiestis u nas Pa-pilis. / Meszkoju u nas sterinu ∨ styrinu / Mėszlunkis, u nas mieszlunkis Krampf / Mieta u nas Mietra. / Metas u nas stulpas. / Kas met, u nas kas meta. / Szimet, u nas szimet, / Tūmet, u nas tū metū. / Metele u nas metyle. / Metkas u nas niema / Mentlikas u nas niema. / Metra, u nas Wiele, Szmiękla, od słowa szmajzities pokazywać się jak cień jaki. / Metmenis u nas Mesmenis. / Metūs u nas Metas arklys a metūs zaprowadzić się Žiurkes jisimetia, bites metas i obelį rając się. / Mitinas u nas Metimas. / Metykle Schleuder u nas Swilksnis. / Metmenej u nas Mesmenej. / At-matas, rola zapuszczona na łąkę singular. Atmata. / Pamatas u nas nie Schweißbalken, lecz fun-dament, np swirnuj pamatus padiejau, rozumie się nowemu. / Nie pamatuwej wardaj, lecz pamati-nej wardaj. / Pasimetu, u nas znaczy udawać, ożiū pasimetis. Ożiū pasimetis, udając kozłą. / Twa-niju, mowię, kiedy kto wiele pija wody, niby powodz robi w sobie. Asz szenden twaniju tą wandenį. / [27] Samplata u na nieznają lecz mówią upe isz grevos albo isz wagos iszeja. Samploju, u nas mó-wią, małką kėrtu, ar rantau. / Sandalipa Todtenbahre u nas morinas pl. Sanošzaj, u nas sąno-sza, sing. sąnoszas pl. / Samata [Sarmata] u nas gieda. / Sartas u nas raudas arklys. sartukas u nas raudelis arklys, / sawizorius vervalter, u nas uriedas. / Sajdis Schnitgras u nas trejne-j-tizskoje žole. / Sajtaj Gefāngniß, u nas Kalinyczia Vszieksztas / sajtaj u nas znaczą więzy, sajtas jest to, co służy do związania / siaubiu, Possen reissen, u nas znaczy splondrawać, Pronczaj nusiaubia wisą paswietį. / Saubykla Gespenst, u nas wiele albo szmięklas od słowa szmajzities, niejasno pokazywać się, ∨ szmežūti, np kas tinaj szmežū, szmajžos ∨ szmeksa. / Saukiu klingen u nas mowi się, skambu. / Sausa Trockeneit u nas Sausra. / Sauswėdis, u nas iszdurbis medis. / Pasausas u nas Pasauses wyschle drzewa w liesie. Sėščias sit-gend, u nas besiedis, / Sodas u nas znaczy w liczbie mnogiej wsie, soda jedna, sodas wiele, u nas mówią sodnas, ogród fruchtowy. / Sodyba u nas miejsce budynków czyli całego mieszkania. / Ap-sodinu, u nas apdajkstau. / Sieklinykaj batwinej, kopustaj, co kwitną i nasiona dają. / Sieminijis, siewka ptak. / Nie pasiejis lecz u nas pasieć, co dla barobka lub syna, gospodarz kawał roli obsiewa, i ztąd nazywa się pasielinykas. / Sėklis w rzece co niegłęboko, u nas seklima. / Sajkczujo, u nas sajkoju. / Seležėnius u nas Gajgałas kaczor /. U nas nie sienys, lecz primine sienie, / nie Sieniojas lecz u nas sijes, belki od sieti. / Senausis u nas, Seniausis. / Serdecznykas u nas szerdesas, sworzen /atsarga Schild, u nas skyda, atsarga u nas znaczy, ostrożność. [28] / Taj burbulaj szok, kad lin su burbulu lin. — Ar werd wandū? Jau kunkulū, jau met kunkulū. / Nū diek kiauszius i katilajtį ir kalbiak, swejka Marya. / U nas slesnas, znaczy płaski, np slesnas torielus, / u niego slėšnas Knö-chelgelenk am Fuß, a u nas nazywają lenkminys np pažejdia sau kojės lenkmini, rankas ∨ kėla— u nas sliepsna sin. pachwina a pl. sliepsnas, / u nas Szukas. pl. grzebien, / Jegžyls, der Kaulbars u nas Pūkis, / Jeknas Leber u nas kėpenas. / Nie Jenku ∨ Jenkstū, jėksau, jėksu, jėkti; lecz jenku, jekau, jėksiu, jėkti, / nie apjėkęs, lecz apjėkis. / Nie Jegėré; lecz medieje i przysłowie, ne wišū me-diejū kumpi trubaj. / ztąd medžioti polować, / medžiokle, polowanie. / Jėdros Masern u nas Błu-sines. / Jentaras u nas Gintaras, bursztyn a Gentar po rusk[u]. / U nas nie Szleakū Lispele; lecz szwelpu, piau, siu, szwelpi, / także zamiast Szleakis Lispeler u nas mówią szwelpis. / szlaužū žiau, sziau, szlaužti, pelzam mówię do dzieci, np mana sunūs par aslą jau parslauz, drugi raz mowi się saniona jechać, szlaužti, np mes it gėraj nuslaužiem i bažnicę. / Szlužiojū, jau, siu szlužioti, trawę wysoką zdeptac, np žūsys piewas nuslužiojuses, szlužinieti pr. toż samo znaczy, np wisi paupej nu-služinieti nu wiežautojū, którzy raki lowią. / Wiežauti raki lowić, / wiežys rak. / Sultekis, beržas, klewas sokodajny, / sūlingas, soczysty. / Myž sū kampinu. kapinas. Kraus tek sū kapinū. / Salā-diju, ātžen, unas siundau, pjudau. / Salawa fisch Morāne, / u na[s] Selawa / Saladzei dajktaj, / u nas saldi ∨ saldži dajktaj. / Saldžiausias, u na saldžiausis / U nas zamiast lubiju, mówią cziediju / nie Salunka, mówią druskine baczka, / Samanos jest mech do budowy, a kėrpes pl. na drzewach i kamieniach. / Samata Sammet u nas aksomas. / Ježeli ja człowieka najmuje, mówię, samdau, ježeli zas dom lub ziemię mówię nūmoju, / zapłata za dom lub ziemię, nazywasię, nūma, np rejk nūmą uzmokiet. / [29] Sulpū nie saugen; lecz smogłam, saugen, u nas znaczy žindu i to mowi się nietylko do ludzi, lecz do zwierząt i bydłat sących. np Žindau kudikį, werszys žind karwę. / Sultis, nie Bir-ken wasser, lecz silkiū, sultis, mesos sultis, a Birken wasser znaczy suła tylko in sing. / Wyrazu sun-czius u nas niema, / także sundau niema. Chyba siundau, czwam. / Sunkiū a u nas sunku, iau, siu, sunkti, medu sunku miód syć, aliejū sunku, taukus sunku. / Nie sunka Saft, lecz sywaj, wszystko

co jest ciekłego a gęstego. / Nie sunklej, lecz u nas Cimbołaj, / Sunkùs, jeżeli co gęstego. sączy się np. smała √ degutas isz tekiniū sunkas. / Suppa u nas pūtra. / Nie supokle; lecz sūpykle Schaukel, √ sūpyne / Surgoju u nas, trusu, szilūs / Surgu wienschen, u nas wajtoju. / Surma, u nas niema, lecz jest sūklelis, pypine, / u nas nie surus; lecz suras, Sałzig. / U nas nie susta, / das Thoben, Wüt-hen, siutiny / nie sautu, lecz siautu, okryć, czy przykryć np apsiausk mani kūskū siaustuwu, pieluska, czem dziecięcia zawijają. / Zdami się że siaubimas będzie das Thoben. / Nie pussutis; lecz pussiutis albern. / Nie sutas, lecz siutas, / nie suwu, lecz siuwu, szyję. / Nie sutinis, lecz siuwiny, was genäht werden soll. / Skabu u nas skobū, i to odnosi się do snycerstwa np isskobk man szauksztą, sumti [samti], naczynie to nazywasie, skaptas. / Skalbinej nie Menstrua, lecz bielizna do prania dana. / Nie skałtuwe, lecz kùłtuwe, Waschholz / Skalsa, nie Mutterkorn, lecz spor, np skalsi dūna, sporny chleb, którego długo staje. / Skanskanis Leckerbissen u nas smalkstas pl. smalkstaj. / Pusiauskardziej dobry wyraz bo i słowo ekzystuje, skardyti, podrapać np Wilkas kumelį apskardia, wanagas wisztas jeszcze mówią wangas wisztą nuskerdia kiedy ją zabił, lecz nie pochwylił, ztąd dra-pieźny, skernagis, skerdnagis. / u nas mowisję skanskanus bardzo smaczny. [30] Szerys, pl. Szerej, szczecina, tylko u swin, przysłowie. Tas sawa szeri pastatia nadąlsię. / Serkołas, u nas Zełkoriūs. / Serojimas u nas niema a sarioti, sariojimas znaczy żyrawać, odnosi się do zwierząt np wilkaj sario po gire. / Sēta u nas jūsta, / u nas Sietuwa, znaczy głębokie miejsce, ponieważ wrzece gdzie nie-głęboko tam robi się sriautas, a gdzie woda stoi i jakby zupełnie nie płynie, tam jest głębina i to nazywasie sietuwa sing, a sietuwas pl. nie zas die Mitte im Fluß. / U nas choroba jedna nazywasie sejliegeris slina cieczy, może to samo co sejlietekis, drudzy mówią sejliegeris znaczy soliter, lecz tego nie wiem. / U nas jest choroba, która slyne silnie pędzi, i mówią riemū pjaun, to dziwno, że l-szy przypadek na Ź konczą. / Sejniju tego słowa niema, tylko jedyn przysłówek sejne dosyt. / u nas Sziksza nie Sikszna znaczy skura wyrobiona. / Sillis u nas gēlda. /— U nas nie Singanos, Gehirn, lecz Smaginej pl. mowi się. / Sypnas u nas smūkus, smulki miłtaj. / Nie sosiju, lecz sūsū naprzy-kamsię, sūsties, bydz markotnym, nie w dobrem umorze, np wajkas sūsas nor miega / nie suboju, lecz siubūju. Nie sudijimas lecz sudymas, solenie, a sudijimas sądzenie od sudau idzie apsudau, persudau, isudau; nie zas apsudiju, persudiju, isudiju, te słowa odnoszą się do sądzenia. / Drugi raz sudau nāhen lassen tego wyrazu u nas niema a mowi się siudinu jak wszystkie causi czy prognans [Išbrauk-ta: konczą] mają w sobie inu np dirbinu, sarginu, szankinu, więc i siudinu, nie sudau. / Sugiu heulen, u nas Staugiu, np wilkaj staug/ Nie Sugszczu; lecz szukszūtū, adver: szukszūtū nekuszink, niewolno nierusz. / Nie Sukstas, sukstu sich umvölken, lecz ukties, chmurzyć się, nie Apsuksta; lecz apsiukia zachmurzyło się, / ukanas, a, pochmurny, np ukana diena pochmurny dzień. / Sukiny, krętogłow choroba u owiec. / Apsukałas, Thūrangel u nas kéngé. / Nie siulijūs; lecz siulaus. / Nie pasisuli-jimas; lecz pasisiulojimas, / nie Sulawa, Jnsel; lecz sała. / [31] U nas apskarda nie apskardas. / Skas-tu, u nas szokinieju, / Skawiejimas u nas žlibiejimas płynienie oczu. / Skajdulis u nas pieka czyli plijka. / Skajczius u nas Skajtłūs. / Skiadu u nas Cziaudū niessen. / Skaugė, zazdraść, / skaugiet, zazdraszcząć. / Skaurada u nas skauragė. / Skėcziu, u nas lapoju. √ sprogstu np medej sprogsta, medej lapo u nas pumpuraj łuksztos mianowicie do kwiatow. / Skėldū u nas skeļu szępieć, polano, / nie skillu spalten plaßen; lecz skilstu, tau, skilsiu, skilti, a Skiļu znaczy krzesze ogień ztąd skiltuway krzesiwo. / Skėlsu nie gedeihen lecz spor mieć w jakiej rzeczy np man szienas skėlsa mnie siana długo staje / Skalsūs, sporny, skałsūs szienas sporne siano. / Skelu u nas skolingas esū arba skolū, / skan-dorius u nas skėndiny. / Paskėstū nie ertrinken, kiedy rzecz jaka idzie pod wodę, akmū, paskėda, / Lewonskepete, u nas ikapes pl. / skėramedis, u nas atkaksznis. / Skerble u nas skrejtas Schoß. / Sketura u nas skėteras, np parsza skėteras, wieprza kark. / Skeidiet i u nas skėldiet √ plejsziet i np ran-kas nuskėldiejuses, √ nuplejsziejuses. / Skyltis nie ein kleine Quaste Weißkohl, lecz u nas Skiltis, ak-minies, skiltis ridika, sietinia. / Skilwis der Magen der Menschen, a u nas Skilwis znaczy pėpek u ptas-twa czyli żołądek, u ludzi i u Zwierząt piłwas. / Skipka u nas Drugys. / Skirstinelis a u nas kėrstelis Lancet. / Skaistwaris u nas Źałwarys. / Skubrus u nas skudrūs, / Skudainus u nas menkas po rusku schudnyi. / Skudrūs nie scharf, rauh, lecz żwawy. / Skuja nie Tannzafen, ani Fühnten apfel, lecz szpil-ki sosnowe lub jodłowe, a Tanzafen u nas kākoriežej pl. a sing kākoriežis. / Nuskunda u nas miłaszir-diste / Paskundinu verdammen nie verurtheilen u nas Pasmerku. / Paskudinimas u nas Pasmerkimas. / Skune u nas stoginė. / Skupas u nas szyksztas. / Skupumas, u nas Szykstumas, / Skupiju, u nas szykstauju, / skup po rusku. szyksztas, skąpy / szyksztuklis u nas znaczy skėpiec. / Skura u nas oda √ kajlis. / Nuskurės, u nas nuskaris, / skuska Taschentuch u nas skepetas. [32] Skutna u nas plikgalwis. / Skutyklis u nas Skuteklis. / Skuzdinu u nas skutinu. / Skutule to samo co szatula. / Skuzbezdalis u nas Pumpotaukszis. / Pasklanda u nas nusklanda. / Skleczis u nas Balzienaj, ekie-

tiū balzienaj. / Sklempiu, u nas sklembū. / Sklepas u nas Rusysis. / Sklindas u nas sklāstis. / Sklydu
 u nas sklendu **np** usskēnsk [uszklsensk] durs. / Sklypas tylko mowię do kawalkow kamienia roz-
 czepanego, albo do kawałów ziemi twardej. / Skluta, u nas sklutas. / Skrajdus, u nas graudus. /
 Skrajdau u nas znaczy biegać prętko nie rauh werden, **np** kami skrajoje? gdzie biegał. / Skreblinė
 u nas brylūs kapelusz. / Skrebju, u nas skrabu i to nieznaczy wysychać, lecz trześcić jak wyskła
 rzecz, **np** kajlinej sudziuiw skrab. / U nas nie skroblus; lecz skrobła. / Skradiju u nas skródū. /
 Skrundzinūs u nas tego wyrazu niema. / Skwalma[s] u nas Skwarma forma. / Skwerbiu, u nas ūr-
 binū, / Skwetās, tego wyrazu u nas niema. / Slardau u nas niema. / Statau, u nas najraus. / Slaudziu
 u nas spaudziu. / Slauziu u nas szlauzu peltam. Slēdnas, u nas slesnas. / Sloga jest właściwie katar
 nie zas Angst. / Sloginti znaczy dac katar okatarowac, a slūgūti znaczy beschweren **np** eldije
 stūgūti. / Slūgūtojas ir slogintois, wielka roznica. / Prēsloga jest choroba a Prēsloga beschweren.
 / Slepju u nas slepu. slēpjūs, u nas slepūs. / Slāpaus u nas slāpstaus. / Slāpdrugis u nas szlapdrugis. /
 Slepteru u nas żlebteru, reden. / Sleiktuwe u nas bude √ Gude. / Slobju, u nas szłopu. / Slūgs-
 nis u nas slūksnis warsta ziemi **np** cze žiame slūksnota. / Susismaloju, u nas susismalinu. / Smałktas
 u nas Smałka **np** smałkos medis, drzewo bardzo wyciekłe w gęstwinie. / Smajgiu, u nas smeginū. /
 Smajgas, u nas apinwarptis od słowa werpti warpyti, / u nas Smejgūs, dosięgam czegos. / [33]
 Smeļus u nas swetūs, / Pasmelys u nas Paswilys / Smerdiju u nas merdieju. / Smerkiu u nas Smerku,
 potępiam winowajcę, pasmerktas potępiiony. / Smurtnas u nas smurtas. / Smukszt, u nas szmukusz. /
 Smulkej u nas znaczy drobno, **np** smulkej malti, skmulkytelej, bardzo drobno zmlec. / Jeszcze u
 nas mowi się, Smulkmes drobności, resztki. / Smutniju, u nas lustu **np** nuludau zasmucilemsię. /
 Snarglys, u nas raz Snarglis krótko wymaw ; / drugi raz smurgis / snaigyti u nas snigti, snignoti,
 sningnoti, snajgulieti mowią. / Snēginne, u nas Sniegina. / Snēgynas, u nas wieputinis. / Snaigala,
 u nas Snajgule. / Snokas u nas skepetas. / Snukkotas, u nas snukiūtas mowią. / Spakas u nas szpa-
 kas. / Spalas u nas Spalis, mowią zawsze w liczbie mnogiej, spalej. / Spange u nas wiedras, semtu-
 was (.) / Sparas u nas kazilas. / Sparis u nas Jūdoie plezdinga. / Margspanas u nas margsparnis,
 Rudsparnis. / Spartas u nas ryszys, sajtas. / Sparus u nas skašūs. / Spawēde u nas Spawiedne. /
 Spauda, u nas spaudyne. Presse, Spaustuwe, Spaustuway suriū spaustuway. / Specziu u nas spietu, /
 spēczūs takiego wyrazu niema u Nas mowią spietisys, Spiellus 4-ty pr. mnog. / Nie Spētās,
 lecz Spiekas Muße. / Spelczius u nas rama do brazu lub do okna znaczy / Spēloju u nas spyloju. /
 U nas spengū znaczy swistać na kosteczce kurzej wabiąc jarząbki, ztąd kosciany swistek nazywa się
 spenglys, spenglelis. / Spingulieti, ausys spingulie uszy piszcą czy swiszczą. / Spenys u nas papas
np laumēs papas. / Spykē u nas Skreples, spiaudalas, / Spinginis u nas momune, / Spintris u nas
 spitris. / Jszspirgiju u nas isspirgau. / Atspirtis, u nas atsparas / [34]. Spitū umringe u nas mowią ap-
 stoja albo apsiautu. / Spullūs, u nas skrubinas. / Spullēju skrubinu. / Spunta, u nas kłakas alb
 szpuntas. / Splēcziu, u nas pletu, / Splendu, u nas platinu / Splesnoju, u nas płasnoju, wasnoju, z
 skrzydłami macham. / Nie spragas lecz spragis. / Spragu, u nas spragcioju **np** krusza sprakcio i
 łanga. / sprandu, u nas sprendū √ sprendziu. / Spraunas u nas prętki, / Nie sprogu, platžen spal-
 ten, sprossen, ausschießen; lecz sprogtu, ausschießen, sprossen. **np** medej sprogt, / sprogu, zdychać
np arklys nusproga także znaczy penknąć. / Sproga, u nas sprogyne. / Sprogiła, sproginieti, /
 Sprogałās, u nas atzēlas, atwaszes. / Sproklis, nienasycony, sprogakis, chciwy. / Sprugstu, entwi-
 schen, u nas sprunku. / Srowe u nas sriautas, / sraubju, √ srēbju u nas Sriaubū √ sriūbu i srebu, /
 Sruba u nas sriuba. / Srēgas, u nas żwyna. / Srūga u nas Sriūga. / Stabdau u nas stabau √ stabdau. /
 Stagaras, u nas u kapusty strungas. / Stakētas u nas Statinys. / Stakoteris, u nas Sakas. / Stałdas
 u nas Stalne, √ stelingis. / Stamanczoju, u nas atkaklauju, / atkaklus, hartnäckig, / Stambās u nas
 stimbērys. / Statey u nas znaczy prosto waziūk statej. / Jstatymas u nas prawo. / Pastate, u nas lū-
 mas. / Pastatuwe u nas takiego wyrazu niema. / Pristatas [Išbraukta: u nas weldiejis] u nas pristo-
 was. / Statała u nas stadała, / Stawicznas u nas tūintimpinis, / stawaris u nas suchy senk w drzewie,
 a eine Knoten, ein Knoren u nas mowią pranara, pranarotas medis. / Stajbus u nas narsūs. / Staj-
 bumas u nas narsybe. / Nustabinu, kaže zatrzymas. / Stajgūs u nas znaczy nagle, **naprz:** stajgiū
 smertiu miria, stajgēj numiria, stajgū toż samo. / [35] Narglinu, nunarglinu, Panarglinu, u nas klejdu,
 paklejdu, iszklejdu. / Strawa u nas wakartis dla podruznego dającsię. / Strūga u nas sriūga, / stru-
 gas u nas strubas. / Strujus, u nas bocziūs. / Struna u nas styga. / Strungas u nas znaczy kaczan u
 kapusty, drugi raz postronek. / Swagu, u nas żwangu. / Swambałās u nas swinbałās. / Swambaloju
 u nas swimbaloju. / Swatiju, u nas ropoju, / swajczioju u nas swajtu fantasiren / Swajgiu, u nas
 swajkstu głowa kręcić się, ztąd nie swajgulis lecz swajginys. / Swajtaus u nas Szwajtaus z łuczyną lub
 głównią świecąc szukam czego. / Swelis u nas slenkstis. / Swētyba u nas gierine arba pūta. / Swetže-

misu nas praszalejtis, szaldra. / Swecziju u nas wajszinu. / Jszwętieju u nas isztremu / u nas tremtinys wygnaniec. / Swidūs dobry wyras u nas spindas. / Swiklas u nas batwinis./Rugėj jau swylį, u nas mowia rugėj jau suzwili, żyto juz niby wyległo od deszczu. / nie Swirna; lecz Swirnas. / Swotas u nas pirszlys. / Swogūnatis u nas swogūnų łajszakaj, / swodba u nas wesele. / Szakė u nas Žekė, / isiszakniju u nas isikėru. / / Saksinis Południowo zachodni wiatr. / Szaktarpis, u nas między nogi albo szakumas (. / Szalcias u nas szaltis zimno, / Szałna u nas przymrozek a Reif u nas nazywasie Szarma. / Szolis tego u nas niema i sam nieobjasnił. mowisje pospolicie te przyslowie tak: menka V błoga warszkie kelamos karwes. / nie užsalinu lecz užszaldinu. / Szambas u nas Žambas. / Szancas u nas pyta. / Szandau u nas giedinu. / Szarkutis u nas piedpuse, / Szaudas u nas Sziaudas. / Szėb-jūs, u nas szelpūs, / Szienweże, jest drag, którym woz siana przyciskają. / Szienwezys, ten kto siano wozi. / nie Sziepas, lecz sziepas. / Szieporiūs ejkwotojas. / Szeras u nas szerys a pl. szerej. / Szerotas u nas szeriūtas. / szeriūs u nas Szerūs / u nas Spalej nie Atszutis Trespe. / Szworta u nas papentis. / Szutas, u nas Ergla, / szutiju u nas erglojūs. Szutas Ruski wyraz szut, szutit, a żartować u nas jūkūti / żartobliwy u nas jūkdarys. / Neru wiąże, neru żekę pirsztinę. / [36] Wiralas, m. warzywo, / Szlamsztaj, jest zbiór słomy, trzasek, gnoju, ziemi i lisci razem zebrane; Nūszlawas pl. f. smieci, co zestancyi lub kuchni wymiatają. Jezeli tie szlamsztaj do jednej kupy są zwalone, w tenczas nazywasie sūmiežinis, ztąd słowo mieżti, nabrudzić czem czystą rzecz, mianowicie do budynkow się stosuje: np jezeli ktos gricze arba trobą pridrožia, spalejs, ar sziaudajs prikrekija; nowia, [mowia] primiežia trobą, primiežia, klėtį, numą. klūną. [Išbraukta: Nūszlawas nazy] / stajgus u nas znaczy nagły. np stajgej numiria, / nie Stebau, aufhalten lecz stabau z tąd stabdau. / Stebiūs u nas dziawie się, stąd stebuklas cud. / co u nich stebiūs to u nas stiepūs. stiepinas. / Stirta u nas kugis. / niestyru, styriejau; lecz styrstu. / Stobas u nas wara, / stodas u nas pijsas. / Stoku znaczy przyjmuje jaki stan, np: stosi u kunegus, karejwiu pastoja. / Nie stowiūs, lecz stojūs. / Prėstolis unas pristowas. / Prėstotis u nas pagałba, paszałpa, / Storas u nas Stūre Stūr. / Storas znaczy gruby co do bryławotości, storas audekłas, arba kiłtas audekłas. / Sturplas u nas sturplis; wierżchni tył konia. / Straja u nas krajkas, strajis, straje, pl. u nas nazywają się jądra męzkie u zwierząt i u ludzi. / Strajoju u nas skrajoju. Nestraka u nas, nerieda, sumiszimas. / Strangas u nas strungas postronek. Strajge u nas Srajgė. / Striela u nas wilicze. / Strykas u nas brauktuwas, / Strykoju, u nas brauku. / Striktas u nas znaczy przynęta. / Stripinis, jest to kawał drzewa, który rzucasie z ręki na bydłecia a najwięcej na psa, przyslowie: stripinis netolij nu szunies guł, to samo znaczy i strypas. / Stropnus u nas Skūdrūs. / Szwentgrauduline u nas Gramiczes pl. Nirstu narowiesie, np arklys apnirta. / Kłujka vel Kłujkszis, człowiek bez pamięci, klokti, pakloti, wajkscio kaj paklokis zdamisie, iz pochodzi od klysti bo człowiek który niepamięta co robił, jest rodzaj wariata.

Čia pateiktos S. Daukanto pastabos dėl G. Neselmano žodyno yra labai įvairios. Jas pravartu atsidėjus išnagrinėti ir įvertinti. Tada paaiškės, kurios jų turi reikšmės lietuvių kalbos mokslui, ypač literatūrinės kalbos istorijai ir dialektologijai, o kurios yra nepagrįstos, subjektyvios ir nereikšmingos.

Iš pirmos pažinties su S. Daukanto pastabomis matyti, kad jos duoda nemaža medžiagos Rytrpūsių ir Lietuvos lietuviškų raštų kalbos leksikos ir kitoms skirtybėms nušviesti. Mat, nuo pat lietuviškos raštijos pradžių, formuluojantis ir vystantis lietuvių literatūrinei kalbai Rytrpūsiuose ir Lietuvoje, raštų kalbos leksikoje ir kitur atsirado skirtybių, kilusių iš įvairių tarmių arba paskolintų iš lenkų, baltarusių, rusų, vokiečių, ir lotynų kalbų. Kai kurios Daukanto pastabos aiškiai nurodo, koks žodis (pvz., draugas, drugys, įdvesti, dvigymis, čerpė, palėpė, gaidas ir t. t.) vartojamas Rytrpūsių raštuose, o koks (svetmoteris, plestekė, įkvėpti, dviveidis, stiegėlė, pastogė, giedotojas) pažįstamas Lietuvos rašytojui Daukantui.

Daukanto pastabose yra nemaža tarminės leksikos (pvz., kastinis 'toks svies-tas', žagas 'kūgis' ir t. t.), kuri galės būti panaudota, sudarant žemaičių tarmės sritinį žodyną.

Daukantas pateikė ir naujadarų (pvz., marangė 'sąsmauka', semtuvas 'kibiras', spaudynė 'spauda, spaustuvė'), kurie rodo S. Daukanto pastangas, kartais ir nevykusias, praturtinti literatūrinės kalbos leksiką.

Daug kur Daukantas vietoje skolinių davė lietuviškus žodžius (pvz., čystas – grynas; čerka – taurelė, stiklelis; gvolta – vara; mēra – saikas; padvarija – kiemas; pamačius – pašalpa ir t. t.), tuo norėdamas prisidėti prie literatūrinės kalbos leksikos gryninimo.

Daukanto pastabose randame ir retų žodžių (pvz., aglas 'šiurkštus žiaurus', malkas 'gurkšnis', patmala 'malūnas', veldėmė 'tėviškė', vara 'prievarta'), į kuriuos atkreips dėmesį leksikologai.

Taigi S. Daukanto pastabose dėl G. Neselmano pateiktų žodžių ir formų galima rasti įdomios medžiagos kalbiniams tyrinėjimams, todėl jas pravartu kruopščiai išnagrinėti.

ЗАМЕТКИ С. ДАУКАНТАСА О СЛОВАРЕ Г. НЕССЕЛЬМАНА
„WÖRTERBUCH DER LITTAUISCHEN SPRACHE“ (1851)

И. КРУОПАС

Резюме

В статье даются архивные заметки С. Даукантаса о словаре Г. Нессельмана „Wörterbuch der Littauischen Sprache“ (1851 г.), представляющие интерес для исследователей истории литовского литературного языка и для диалектологов.
